

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

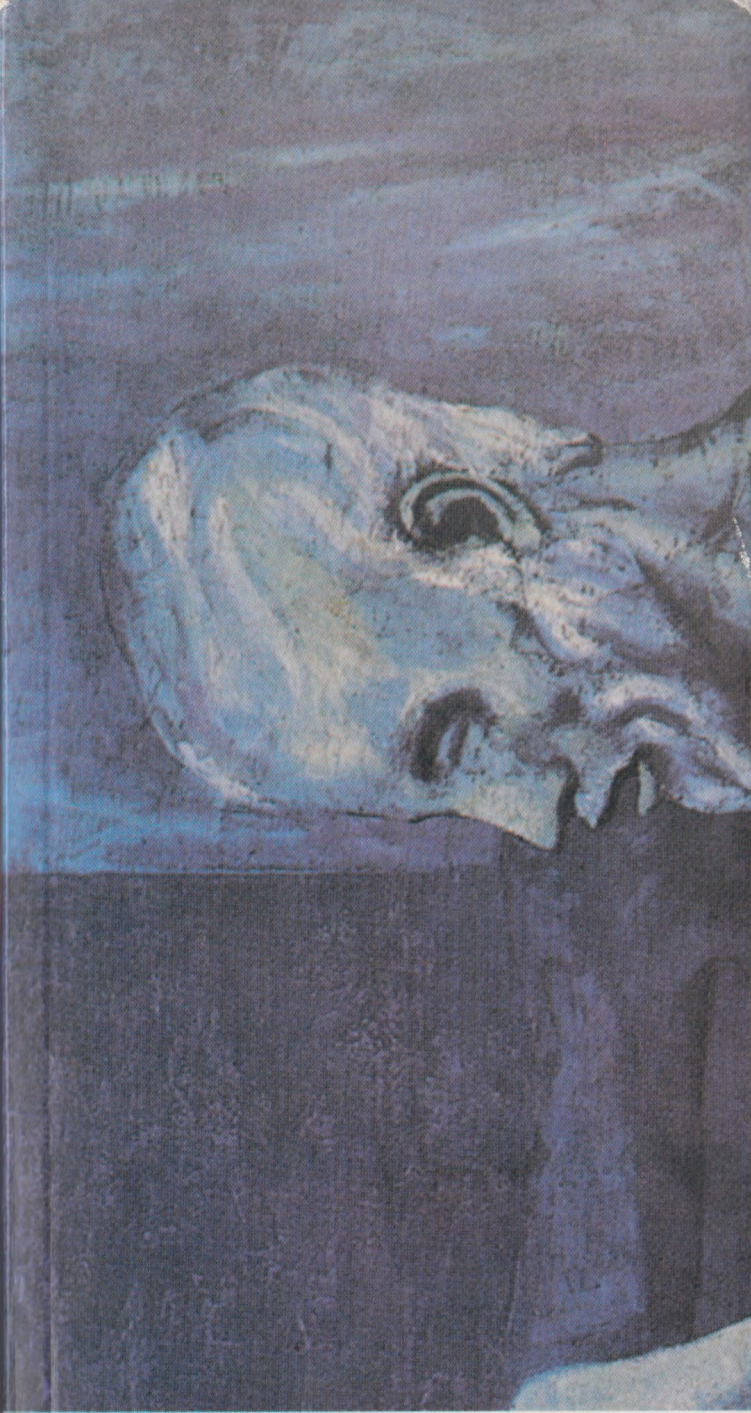
RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

İyi Şeyler Yayıncılık Ltd. Şti.
Akaretler Spor Cad. BJK Plaza
B Blok No: 92 Kat: 7
80680 Beşiktaş-İstanbul

Şiir Dizisi - 59

ISBN 975-563-078-3

Birinci Basım: Ekim 1997
Genel Yayın Yönetmeni: Cevat Çapan

Grafik Tasarım: Tıbet Sanlıman
Baskı: Ofset Yapımevi

Wallace Stevens

•

Mavi Gitarlı Adam

(The Man with the Blue Guitar)

Wallace Stevens

Mavi Gitarlı Adam
(The Man with the Blue Guitar)

Türkçesi: Aslı Biçen

THE MAN WITH THE BLUE GUITAR

I

The man bent over his guitar,
A shearsman of sorts. The day was green.

They said, "You have a blue guitar,
You do not play things as they are."

The man replied, "Things as they are
Are changed upon the blue guitar."

And they said then, "But play, you must,
A tune beyond us, yet ourselves,

A tune upon the blue guitar
Of things exactly as they are."

MAVİ GİTARLI ADAM

I

Adam gitarının üstüne eğildi,
Görmüş geçirmiş bir adam. Gün yeşildi.

Dediler ki, "Mavi ya gitarın,
İşin aslını çalmazsın."

Adam dedi, "Değişiyor işin aslı
Terkederken mavi gitarı."

O zaman dediler ki, "Çal yine de, sen çal,
Bir ezgi bizden öte, yine de biz olsun,

Mavi gitarda bir ezgi çal
İşin aslını anlatsın."

II

I cannot bring a world quite round,
Although I patch it as I can.

I sing a hero's head, large eye
And bearded bronze, but not a man,

Although I patch him as I can
And reach through him almost to man.

If to serenade almost to man
Is to miss, by that, things as they are,

Say that it is the serenade
Of a man that plays a blue guitar.

II

Değirmi bir dünya değil benimki,
Ne kadar yontsam boşuna.

Şarkım bir kahraman kafası, koca gözlü
Sakalları kara, insan değil ama,

Ne kadar yontsam boşuna
Ne kadar yanaşsam içindeki sözde insana.

Nağme düzmek o sözde insana
Iskalamaksa, sırf bu yüzden, işin aslını.

N'apalım bu da böyle bir nağme
Mavi gitarlı adamın çaldığı.

III

Ah, but to play man number one,
To drive the dagger in his heart,

To lay his brain upon the board
And pick the acrid colors out,

To nail his thought across the door,
Its wings spread wide to rain and snow,

To strike his living hi and ho,
To tick it, tock it, turn it true,

To bang it from a savage blue,
Jangling the metal of the strings...

III

Ah, ama birinci adamı çalmak
Hançeri kalbine saplamak,

Beynini tezgâha sermek,
Kekre rengi çekip almak,

Düşüncesini kapıya çakmak,
Yağmura, kara karşı açmak kanadını,

Hayatını çalmak zangır zungur,
Takır tukur gerçek yapmak,

Yırtıcı bir mavide cınlatmak onu,
Titreterek çelik teli...

IV

So that's life, then: things as they are?
It picks its way on the blue guitar.

A million people on one string?
And all their manner in the thing,

And all their manner, right and wrong,
And all their manner, weak and strong?

The feelings crazily, craftily call,
Like a buzzing of flies in autumn air,

And that's life, then: things as they are,
This buzzing of the blue guitar.

IV

Hayat bu mu yani; bu mu işin aslı?
İstila ediyor mavi gitarı.

Tek bir telde mi milyonlar?
O telde mi her şeyleri?

Her şeyleri doğru yanlış,
Her şeyleri karış karış?

Çılgınca, çalımla çınlıyor duygular,
Sineklerin vızıltısı gibi güz göğünde,

Hayat bu yani; bu, işin aslı,
Mavi gitarın şu vızıltısı.

V

Do not speak to us of the greatness
of poetry,
Of the torches wisping in the
underground,

Of the structure of vaults upon
a point of light.
There are no shadows in our sun.

Day is desire and night is sleep.
There are no shadows anywhere.

The earth, for us, is flat and bare.
There are no shadows. Poetry

Exceeding music must take the place
Of empty heaven and its hymns.

Ourselves in poetry must take their place,
Even in the chattering of your guitar.

V

Şiirin yüceliğini anlatma bize,
Yeraltında saçaklanan fener ışıklarını,

Tek bir ışık noktası üzerindeki
tonozların dokusunu.
Güneşimizde tek gölge yok bizim,

Gün ihtiras, gece uyku.
Tek gölge yok hiçbir yerde.

Dünya düz ve çıplak bize.
Yok tek gölge. Şiir

Müziği aşp da almalı yerini
Bomboş göğün ve ilahilerinin,

Biz de almalıyız onların yerini şiir içre,
Gitarının çağılısında bile.

VI

A tune beyond us as we are,
Yet nothing changed by the blue guitar;

Ourselves in the tune as if in space,
Yet nothing changed, except the place

Of things as they are and only the place
As you play them, on the blue guitar,

Placed, so, beyond the compass of change,
Perceived in a final atmosphere;

For a moment final, in the way
The thinking of art seems final when

The thinking of god is smoky dew.
The tune is space. The blue guitar

Becomes the place of things as they are.
A composing of senses of the guitar.

VI

Asıl bizden öte bir ezgi,
Gerçi mavi gitar bir şey değıştirmedi;

Ezgideyken de bu mekândayız sanki,
Yok tek değışiklik, sırf yeri

Değışti işin aslının ve sadece yeri
Değışti, çalarken sen onu mavi gitarda

Yani, değışim menzilinden çok uzakta,
Nihai bir halde kavrayarak;

Bir anlığına nihai, tıpkı
Nihai görünmesi gibi sanat düşüncesinin

Tanrı düşüncesi isli bir çiy tanesi olduğunda,
Ezgi mekânın ta kendisi. Mavi gitar

İşin aslının artık tam yeri
Gitarın topyekün ayrımlarının bestesi.

VII

It is the sun that shares our works.
The moon shares nothing. It is a sea.

When shall I come to say of the sun,
It is a sea; it shares nothing;

The sun no longer shares our works
And the earth is alive with creeping men,

Mechanical beetles never quite warm?
And shall I then stand in the sun, as now

I stand in the moon, and call it good,
The immaculate, the merciful good,

Detached from us, from things as they are?
Not to be part of the sun? To stand

Remote and call it merciful?
The strings are cold on the blue guitar.

VII

İşi gücü paylaşan güneştir.
Ay paylaşmaz hiçbir şeyi. Bir denizdir o.

Ne zaman demeliyim anarken güneşi
Güneş bir denizdir; paylaşmaz hiçbir şeyi;

Güneş artık paylaşmıyor işi gücü
Kımıl kımıl insan kaplı toprağın üstü,

Hiç ısınmayan mekanik böcekler bunlar?
Ya durmalı mıyım güneşte, böyle

Ay ışığında durduğum gibi, ve iyidir bu,
Bizden farklı, işin aslından farklı

Lekesiz, merhametli bir iyidir bu mu
demeliyim?
Güneşin parçası olmamalı mıyım?
Dikilmeli miyim

Uzakta ve merhamet mi demeliyim buna?
Mavi gitarın telleri buz kesti.

VIII

The vivid, florid, turgid sky.
The drenching thunder rolling by,

The morning deluged still by night.
The clouds tumultuously bright

And the feeling heavy in cold chords
Struggling toward impassioned choirs,

Crying among the clouds, enraged
By gold antagonists in air -

I know my lazy, leaden twang
Is like the reason in a storm;

And yet it brings the storm to bear.
I twang it out and leave it there.

VIII

Gök dağınık, deli, duru.
Gökgürültüsü sırsıklam,

Günü bastırmış gecenin seli,
Bulutlar aydınlık, cilveli

Soğuk tellerde ağır bir hava
Eriyor tutkulu bir koroya

Ağlıyor bulutlarda, çileden çıkıyor
Havadaki altın düşmanlara -

Böyle tembel, kasvetli çalışm
Biliyorum fırtınaya tutulması gibi aklın;

Katlanılır kılıyor fırtınayı yine de.
Fırlatıp atıyorum onu titretip de tellerde.

IX

And the color, the overcast blue
Of the air, in which the blue guitar

Is a form, described but difficult,
And I am merely a shadow hunched

Above the arrowy, still strings,
The maker of a thing yet to be made;

The color like a thought that grows
Out of a mood, the tragic robe

Of the actor, half his gesture, half
His speech, the dress of his meaning, silk

Sodden with his melancholy words,
The weather of his stage, himself.

IX

Sonra o renk, mahzun mavisi
Havanın, o mavi içinde mavi gitar

Bir şekil, sınırlı ama güç,
Bense bir gölgeyim sadece, kambur.

Ok ok kımıltısız teller üstünde,
Henüz bestelenmemiş bir ezginin bestecisi:

Şu renk ruh halinden çıkma bir düşünce gibi
Adeta bir trajedi pelerini

Aktörün giydiği, yarısı hareket, yarısı
Konuşma, anlamının kılıfı, ipek

Hüzünlü sözleriyle sırlıslam,
Sahnesindeki hava, hatta kendisi.

X

Raise reddest columns. Toll a bell
And clap the hollows full of tin.

Throw papers in the streets, the wills
Of the dead, majestic in their seals.

And the beautiful trombones-behold
The approach of him whom none believes,

Whom all believe that all believe,
A pagan in a varnished car.

Roll a drum upon the blue guitar.
Lean from the steeple. Cry aloud,

"Here am I, my adversary, that
Confront you, hoo-ing the slick trombones.

Yet with a petty misery
At heart, a petty misery,

Ever the prelude to your end,
The touch that topples men and rock."

X

Yükselsin kızıl dumanlar. Çalsın çanlar
Vurun tenekeli boşlukları birbirine.

Kâğıtlar fırlatın sokaklara, ölülerin
Vasiyetlerini o koca mühürlerle.

Güzel trombonlar - bakın
Geliyor şu inanılmayan muhterem,

Şu herkesin inandığına herkesin inandığı,
Cilalı arabaya binmiş bir inançsız.

Vur parmaklarını mavi gitara.
Eğil çan kulesinden. Haykır,

"Buradayım ey düşman, karşında
Üflüyorum şu kaypak trombona,

Yine de hafif bir acı
Yüreğimde, hafif bir acı,

Bir prelüd bu hep senin sonuna,
İnsanı da kayayı da yerle bir eden
o tek fiske."

XI

Slowly the ivy on the stones
Becomes the stones. Women become

The cities, children become the fields
And men in waves become the sea.

It is the chord that falsifies.
The sea returns upon the men,

The fields entrap the children, brick
Is a weed and all the flies are caught,

Wingless and withered, but living alive.
The discord merely magnifies.

Deeper within the belly's dark
Of time, time grows upon the rock.

XI

Taşların üzerindeki sarmaşık ağır ağır
Dönüşüyor taşa. Kadınlar

Şehirlere, çocuklar tarlalara
Dalgalardeki adamlar denize dönüşüyor.

Bir falso var bu akorda.
Deniz kapaklanıyor adamların üstüne,

Tarlalar kısıtıyor çocukları, bir ot
Şu tuğla ve ona yakalanmış bütün sinekler,

Kanatsız, bacaksız ama capcanlı.
Falso daha da büyük bu akorda.

Zamanın karnındaki karanlığın
Derinliklerinde, büyüyor zaman taş üzerinde.

XII

Tom-tom, c'est moi. The blue guitar
And I are one. The orchestra

Fills the high hall with shuffling men
High as the hall. The whirling noise

Of a multitude dwindles, all said,
To his breath that lies awake at night.

I know that timid breathing. Where
Do I begin and end? And where,

As I strum the thing, do I pick up
That which momentarily declares

Itself not to be I and yet
Must be. It could be nothing else.

XII

Tom-tom, c'est moi. Mavi gitarla
Ben biriz. Orkestra

Dolduruyor yüksek salonu ayak
sürüyen adamlarla
Tavan boyu. Bir kalabalığın

Dönenen gürültüsü azalıyor, dedi herkes,
Geceleyin uyumayan nefesine.

Bilirim o ürkek soluğu. Nerede başlayıp
Nerede biterim? Tıngırdatırken şu aleti,

Nerede çalınır kulağıma
Bir anda kendinin ben olmadığını

Yine de ben olmaya mecbur olduğunu
İlan eden o şey? Yok başka yolu.

XIII

The pale intrusions into blue
Are corrupting pallors ... ay di mi.

Blue buds or pitchy blooms. Be content -
Expansions, diffusions - content to be

The unspotted imbecile revery,
The heraldic center of the world

Of blue, blue sleek with a hundred chins,
The amorist Adjective aflame...

XIII

Maviyi istila eden solgunluk
Çürüyen bir solgunluk...

Mavi tomurcuklar ya da katran
çiçekleri. Yetinin -
Genişlemeler yayılmalar - yetinin

Lekesiz, saf bir düş olmakla,
Müjdeli merkezi olmakla dünyanın
ve mavinin

Yüzlerce ağızdan konuşan tatlı dilli
mavinin,
Alev almış o meftun Sıfatın...

XIV

First one beam, then another, then
A thousand are radiant in the sky.

Each is both star and orb; and day
Is the riches of their atmosphere.

The sea appends its tattery hues.
The shores are banks of muffling mist.

One says a German chandelier -
A candle is enough to light the world.

It makes it clear. Even at noon
It glistens in essential dark.

At night, it lights the fruit and wine,
The book and bread, things as they are,

In a chiaroscuro where
One sits and plays the blue guitar.

XIV

Gökyüzünde önce biri, sonra biri daha
Sonra binlercesi parlıyor güneş ışınlarının.

Hem yıldız hem küre her biri; ve gün
Serveti onların atmosferinin.

Deniz lime lime ekliyor renklerini.
Sahiller susan sisin kıyısı.

Bir Alman şamdanı diyor biri-
Tek bir mum yeter dünyayı aydınlatmaya.

Apaçık gösterir her şeyi. Öğlen vakti bile
Parlar aslolan karanlıkta.

Geceleyin, meyveyle şarabı aydınlatır
Kitapla ekmeği, işin aslını,

Tezatında ışıkla karanlığın
İnsan oturup çalar mavi gitarı.

XV

Is this picture of Picasso's, this "hoard
Of destructions," a picture of ourselves,

Now, an image of our society?
Do I sit, deformed, a naked egg,

Catching at Good-bye, harvest moon,
Without seeing the harvest or the moon?

Things as they are have been destroyed.
Have I ? Am I a man that is dead

At a table on which the food is cold?
Is my thought a memory, not alive?

Is the spot on the floor, there, wine or blood
And whichever it may be, is it mine?

XV

Bizim resmimiz mi Picasso'nun
Şu resmi, şu "yıkımlar toplamı",

Yani bu mu görüntüsü bizim toplumun?
Böyle oturan, böyle şekilsiz,
şu çırılçıplak yumurta

Ben miyim, görmezken ne hasadı,
ne de mehtabı
Kulak kabartan Elveda, hasat mehtabı
şarkısına?

Paramparça işin aslı.
Ya ben? Ölüp kalmış bir adam mıyım,

Buz kesmiş yemekleri masada kalmış?
Bir anıdan mı ibaret düşüncem, cansız mı?

Şarap mı yoksa kan mı şu yerdeki leke?
Ya ben miyim sahibi, hangisiyse?

XVI

The earth is not earth but a stone,
Not the mother that held men as they fell

But stone, but like a stone, no: not
The mother, but an oppressor. but like

An oppressor that grudges them their death,
As it grudges the living that they live.

To live in war, to live at war,
To chop the sullen psaltery.

To improve the sewers in Jerusalem,
To electrify the nimbuses-

Place honey on the altars and die,
You lovers that are bitter at heart.

XVI

Toprak toprak değil taş,
Düřtüklerinde insanları tutan ana değil

Taş, değil taş gibi, yo: ana değil
Bir zorba, tıpkı

Onlara ölümlü çok gören bir zorba,
Yaşamlarını da çok gördüğü gibi.

Savařın içinde yařamak için, savařta
yařamak için,
Parçalamak için suratsız santuru

Onarmak için Kudüs'ün lağımlarını
Yağımur bulutlarını elektrikleme için -

Sunaklara bal koyup ölümlü,
Siz ey kalbi kırık sevgililer.

XVII

The person has a mould. But not
Its animal. The angelic ones

Speak of the soul, the mind. It is
An animal. The blue guitar-

On that its claws propound, its fangs
Articulate its desert days.

The blue guitar a mould? That shell?
Well, after all, the north wind blows

A horn, on which its victory
Is a worm composing on a straw.

XVII

Vardır bir kalıbı insanın. Ama kalıbı
Yoktur içindeki hayvanın.
Meleklerle karışmışlar

Dillerinden düşürmez ruhu, aklı. Bir
Hayvandır o. Mavi gitarın üzerinde

Çöl günlerini açık eder pençeleriyle
Dillendirir dişleriyle.

Bir kalıp mı mavi gitar? Şu kabuk!
Ne farkeder, öttürür borusunu

Kuzey rüzgârı, saman çöpü üzerinde
Beste yapan bir tırtıl o sesteki zaferi.

XVIII

A dream (to call it a dream) in which
I can believe, in face of the object,

A dream no longer a dream, a thing,
Of things as they are, as the blue guitar

After long strumming on certain nights
Gives the touch of the senses,
not of the hand,

But the very senses as they touch
The wind-gloss. Or as daylight comes,

Like light in a mirroring of cliffs,
Rising upward from a sea of ex.

XVIII

Ancak nesne karşısında,
İnanabileceğim bir düş (düş denirse)

Artık düş olmayan bir düş, bir şey,
İşin aslına dair, mavi gitar gibi.

Bazı geceler uzun çalmalardan sonra
Hislerle çalınmış gibidir, elle değil.

Rüzgârın yüzüne değen hislerle,
Ya da gün ağarmaya başladığında

Bir na- denizinden yükselerek
Tepelerin aynasında yansıyan ışık gibi.

XIX

That I may reduce the monster to
Myself, and then may be myself

In face of the monster, be more than part
Of it, more than the monstrous player of

One of its monstrous lutes, not be
Alone, but reduce the monster and be,

Two things, the two together as one,
And play of the monster and of myself,

Or better not of myself at all,
But of that as its intelligence,

Being the lion in the lute
Before the lion locked in stone.

XIX

Canavarı indirgesem kendime,
Ve sonra kendim olabilsen

Canavarın karşısında, sadece bir parçası
Olmaktan öte gitsem, onun canavarca
lavtasını

Canavarca çalan biri olmaktan öte gitsem,
Yalnız olmasam, canavarı indirgeyip
varolsam,

İkili, ikisi birlikte tek gibi,
Ve çalsam canavarı ve kendimi,

Daha iyisi kendimi hiç çalmasam,
Sadece onu çalsam akli benmişim gibi,

Taşa mahkûm aslana karşı
Lavtanın aslanı olsam.

XX

What is there in life except one's ideas,
Good air, good friend, what is there in life?

Is it ideas that I believe?
Good air, my only friend, believe,

Believe would be a brother full
Of love, believe would be a friend,

Friendlier than my only friend,
Good air. Poor pale, poor pale guitar...

XX

Düşüncelerinden başka insanın,
ne var hayatta
Temiz hava, iyi dost, ne var başka?

Düşünceler mi inandığım?
Temiz hava, tek dostum, inan

İnanmak bir kardeş olacak, sevgi
Dolu. bir dost olacak inanmak,

Tek dostumdan daha yakın,
Temiz havadan. Zavallı solgun
zavallı solgun gitar...

XXI

A substitute for all the gods:
This self, not that gold self aloft,

Alone, one's shadow magnified,
Lord of the body, looking down,

As now and called most high,
The shadow of Chocuara

In an immenser heaven, aloft,
Alone, lord of the land and lord

Of the men that live in the land, high lord.
One's self and the mountains of one's land,

Without shadows, without magnificence,
The flesh, the bone, the dirt, the stone.

XXI

Tüm tanrılara karşı bir seçenek:
Şu benlik, o yukarıdaki altın ben değil.

Yalnız, büyütülmüş gölgesi birinin.
Gövdenin efendisi, yukarıdan bakıyor,

Aynen böyle, herkesçe yüceler yücesi,
Çok daha büyük bir gökte, yukarıda

Chocucara'nın gölgesi,
Yalnız, toprağın efendisi ve toprakta yaşayan

İnsanın efendisi, yüce efendi.
İnsanın benliği ve toprağının dağları insanın,

Gölgeden yoksun, ihtişamdan yoksun,
Et, kemik, toprak, taş.

XXII

Poetry is the subject of the poem,
From this the poem issues and

To this returns. Between the two,
Between issue and return, there is

An absence in reality,
Things as they are. Or so we say.

But are these separate? Is it
An absence for the poem, which acquires

Its true appearances there, sun's green,
Cloud's red, earth feeling, sky that thinks?

From these it takes. Perhaps it gives,
In the universal intercourse.

XXII

Şiirin konusu şiidir,
Bundan yola çıkar şiir

Gene buna varır. İkisinin arasında,
Arasında varışla çıkışın

Bir boşluk vardır gerçeklikte,
İşin aslı yani. Bizim dememizle.

Peki ayrı mı bu ikisi? Bir boşluk mu
Şiir için bu? O şiir ki

Ondan alır görüntülerini, güneşin yeşili,
Bulutun kızılı, hissedен toprak, düşünen gök.

Onlardan alır. Belki geri de verir
O evrensel alışverişte.

XXIII

A few final solutions, like a duet
With the undertaker: a voice in the clouds.

Another on earth, the one a voice
Of ether, the other smelling of drink,

The voice of ether prevailing, the swell
Of the undertaker's song in the snow

Apostrophizing wreaths, the voice
In the clouds serene and final, next

The grunted breath serene and final,
The imagined and the real, thought

And the truth, Dichtung und Wahrheit, all
Confusion solved, as in a refrain

One keeps on playing year by year,
Concerning the nature of things as they are.

XXIII

Son bir kaç çözüm, ölü gömücüyle
Bir düet gibi: bir ses bulutlarda,

Yeryüzünde bir başka ses, seslerden biri
Uçucu, ötekinde içki kokusu,

Bastırıyor ötekini uçucu ses, karda
Yükseliyor ölü gömücünün şarkısı,

Sesleniyor orada olmayan çelenklere,
Dingin ve kesin bulutlardaki ses, sonra

O hırıltılı nefes dingin ve kesin,
Düşlenenle gerçek, düşünceyle

Doğru, Dichtung und Wahrheit,
Çözülüyor tüm karışıklık,

İnsanın senelerce çaldığı,
İşin aslına dair bir nakaratmış gibi.

XXIV

A poem like a missal found
In the mud, a missal for that young man,

That scholar hungriest for that book,
The very book, or, less, a page

Or, at the least, a phrase, that phrase,
A hawk of life, that latined phrase:

To know; a missal for brooding-sight.
To meet that hawk's eye and to flinch

Not at the eye but at the joy of it.
I play. But this is what I think.

XXIV

Bir dua kitabı gibi amurlarda bulunmuř
Bir şiir, bir dua kitabı řu gen adam iin,

O kitaba susamıř řu bilgin iin,
Tam da o kitaba, hatta tek sayfaya,

Hatta tek bir cmleye, řu cmleye,
řahin gibi kavrayan, řu latince cmleye:

Bilmek; bir dua kitabıdır o derin sezgi iin.
O řahinin gzlerine bakıp irkilirsin

Gzlerden değil gzlerin iindeki neředen.
almaktayım. Ama budur dřncem.

XXV

He held the world upon his nose
And this-a-way he gave a fling.

His robes and symbols, ai-yi-yi—
And that-a-way he twirled the thing.

Sombre as fir-trees, liquid cats
Moved in the grass without a sound.

They did not know the grass went round.
The cats had cats and the grass turned gray

And the world had worlds, ai, this-a-way:
The grass turned green and the grass
turned gray.

And the nose is eternal, that-a-way.
Things as they were, things as they are,

Things as they will be by and by...
A fat thumb beats out ai-yi-yi.

XXV

Dünyayı tutuyor burnunun ucunda
Hop bu yana ittirdi.

Cüppeleri, nişanları, ay ay ay -
Hop şu yana çeviriverdi.

Kökнарlar gibi kasvetli sıvı kediler
Yürüdü otlar arasında, sessiz.

Bilmezlerdi otların dönmedolabını.
Kedilerin kedileri oldu, otlar griye soldu.

Dünyanın dünyaları oldu, ay, bu yana:
Otlar bir yeşerdi bir soldu.

Bir tek o burun ölümsüz, şu yana.
Aslı neydi işin, aslı ne şimdi.

Aslı ne olacak işin bundan böyle...
Tombul bir parmak tempo tutar ay ay ay.

XXVI

The world washed in his imagination,
The world was a shore, whether sound
or form

Or light, the relic of farewells,
Rock, of valedictory echoings,

To which his imagination returned,
From which it sped, a bar in space,

Sand heaped in the clouds, giant that fought
Against the murderous alphabet:

The swarm of thoughts, the swarm of
dreams
Of inaccessible Utopia.

A mountainous music always seemed
To be falling and to be passing away.

XXVI

Onun hayal gücünde yıkandı dünya,
Dünya bir kumsaldı, ister ses ister biçim

İster ışık olsun, vedalaşmaların kalıntısıydı,
Kaya, hoşçakalları yankılayan,

Ona dönüyordu hayal gücü,
Ondan çıkmıştı, boşlukta bir kum seti,

Bulutlara yığılmış kum, şu dev
O ölümcül alfabeyle savaşıyor:

Oğul vermiş düşlerle, düşüncelerle,
Ulaşılmaz Ütopyayla.

Devrilir ve yok olur gibi görünürdü
Dağ gibi bir müzik hep.

XXVII

It is the sea that whitens the roof.
The sea drifts through the winter air.

It is the sea that the north wind makes.
The sea is in the falling snow.

This gloom is the darkness of the sea.
Geographers and philosophers,

Regard. But for that salty cup,
But for the icicles on the eaves -

The sea is a form of ridicule.
The iceberg settings satirize

The demon that cannot be himself,
That tours to shift the shifting scene.

XXVII

Çatıyı beyazlatan denizdir.
Kış göğünde sürüklenir deniz.

Kuzey rüzgârının yarattığı denizdir bu.
Yağan kardadır deniz.

Denizin karanlığıdır bu kasvet.
Coğrafyacılar ve filozoflar,

Saygı duyar. O tuzlu kap olmasa
Saçaklardan sarkan buzlar olmasa -

Şaka gibi bir şeydir deniz.
Buzdağı dekorları dalga geçer

Zaten değişen sahneyi değiştirmeye uğraşan.
Kendisi olamayan o şeytanla.

XXVIII

I am a native in this world,
And I think in it as a native thinks,

Gesu, not native of a mind
Thinking the thoughts I call my own,

Native, a native in the world
And like a native think in it.

It could not be a mind, the wave
In which the watery grasses flow

And yet are fixed as a photograph,
The wind in which the dead leaves blow.

Here I inhale profounder strength
And as I am, I speak and move

And things are as I think they are
And say they are on the blue guitar.

XXVIII

Bu dünyanın yerlisiyim ben,
Bu dünyada bir yerli gibi düşünürüm,

Haşa, benim düşüncem dediğim
düşünceleri
Düşünen zihnın yerlisi değil,

Yerliyim, bu dünyanın yerlisi
Ve bir yerli gibi düşünürüm.

Bir zihin olamaz şu dalga,
İçinde sürüklenen sudan otlar

Bir fotoğraf gibi sabit,
Kuru yaprakların kapıldığı şu rüzgar.

İçime çekiyorum derin bir kuvvet
Ve olduğum gibiyim, konuşuyor yürüyorum

Benim düşündüğüm gibi işin aslı
Düşündüğüm gibi ve mavi gitarda
söylediğim gibi.

XXIX

In the cathedral, I sat there, and read,
Alone, a lean Review and said,

"These degustations in the vaults
Oppose the past and the festival,

What is beyond the cathedral, outside,
Balances with nuptial song.

So it is to sit and to balance things
To and to and to the point of still,

To say of one mask it is like,
To say of another it is like,

To know that the balance does not quite rest
That the mask is strange, however like."

The shapes are wrong and the sounds
are false.
The bells are the bellowing of the bulls.

Yet Franciscan don was never more
Himself than in this fertile glass.

XXIX

Katedralde oturup okudum,
Tek başıma, cılız bir Dergiyi ve dedim ki,

"Şu tonozlardaki tatlar
Aykırı geçmişe ve şu festival,

Katedralin ardında, dışarıda,
Dengeyi kuruyor bir düğün şarkısıyla.

Demek mesele böyle oturup denge kurmak
Ta ki, ta ki, ta ki, her şey eşitlenene kadar,

Bu benziyor demek bir maskeye,
Bu benziyor demek bir başkasına,

Tam da denge kurulamadığını bilmek,
Benzese de, tuhaf olduğunu bilmek
maskenin."

Şekiller yanlış, sesler bozuk.
Çanlar boğaların homurtusu.

Yine de tek bu verimli aynadır
Fransisken papazını olduğu gibi gösteren.

XXX

From this I shall evolve a man.
This is his essence: the old fantoche

Hanging his shawl upon the wind,
Like something on the stage, puffed out.

His strutting studied through centuries.
At last, in spite of his manner, his eye

A-cock at the cross-piece on a pole
Supporting heavy cables, slung

Through Oxidia, banal suburb,
One-half of all its installments paid.

Dew-dapper clapper-tarps, blazing
From crusty stacks above machines.

Ecce, Oxidia is the seed
Dropped out of this amber-ember pod,

Oxidia is the soot of fire,
Oxidia is Olympia.

XXX

Bunlardan bir adam türeteceğim.
Özü şu adamın: yaşlı düşünce kuklası

Şalını rüzgâra asıyor,
Sahnedeki bir eşya gibi, abartılı,

Çalımlı yürüyüşü yüzyılların ürünü.
Sonunda, tafrasına rağmen, gözü

Tünüyor, elektrik direğinin tepesindeki
Ağır kabloları tutan tahtaya; o kablolar

Oksitya'yı kateder, şu adi banliyöyü,
Taksitlerinin yarısı ödenmiştir sadece.

Pek cakalı baca kapakları. parlar
Makinaların bacaları üzerinde.

Ecce, Oksitya bu kızıl-köz
Tohum zarfindan atılmış bir tohum,

Oksitya ateşin kurumu.
Oksitya Olimpiya.

XXXI

How long and late the pheasant sleeps...
The employer and employee contend,

Combat, compose their droll affair.
The bubbling sun will bubble up,

Spring sparkle and the cock-bird shriek.
The employer and employee will hear

And continue their affair. The shriek
Will rack the thickets. There is no place,

Here, for the lark fixed in mind,
In the museum of the sky. The cock

Will claw sleep. Morning is not sun,
It is this posture of the nerves,

As if a blunted player clutched
The nuances of the blue guitar.

It must be this rhapsody or none,
The rhapsody of things as they are.

XXXI

Ne kadar, ne zamana kadar uyur sülün...
Patronla işçi çekişirler,

Tartışır, ortaya korlar gülünç işlerini.
Kaynayan güneş buhar olacak,

Bahar kıvılcımlanacak, horoz ötecek.
Patronla işçi duyacaklar

Ve devam edecekler işlerine. Horozun ötüşü
Çalıları sarsacak. Burada, yer yok,

Zihne mihlanmış bir tarla kuşuna,
Bu gökyüzü müzesinde. Horoz

Uykuya pençe atacak. Sabah güneş değil,
Sinirlerin şu gergin hali,

Hisleri körelmiş bir gitarcı
Mavi gitarın nüanslarını hapsetmiş sanki.

Ya bu rapsodi çalınacak ya da hiç,
İşin aslı rapsodisi.

XXXII

Throw away the lights, the definitions,
And say of what you see in the dark

That it is this or that it is that,
But do not use the rotted names.

How should you walk in space and know
Nothing of the madness of space,

Nothing of its jocular procreations?
Throw the lights away. Nothing must stand

Between you and the shapes you take
When the crust of shape has been
destroyed.

You as you are? You are yourself.
The blue guitar surprises you.

XXXII

Fırlat at ışıkları, tanımları,
Ve karanlıkta ne gördüysen söyle

Şu ya da bu de,
O kokuşmuş isimleri kullanma sakın.

Nasıl olur da o boşlukta yürüdüğün halde
Onun ne kadar çılgın olduğunu bilmezsin,

Bilmezsin şakacı evlatlarını?
Fırlat at ışıkları. Hiçbir şey girmemeli

Seninle, senin hüründüğün şekiller arasına
Biçimin kabuğu bozulduğunda.

Olduğun gibi misin? Kendinsin
Mavi gitar şaşırtıyor seni.

XXXIII

That generation's dream, aviled
In the mud, in Monday's dirty light,

That's it, the only dream they knew,
Time in its final block, not time

To come, a wrangling of two dreams.
Here is the bread of time to come,

Here is its actual stone. The bread
Will be our bread, the stone will be

Our bed and we shall sleep by night.
We shall forget by day, except

The moments when we choose to play
The imagined pine, the imagined jay.

XXXIII

O neslin düşü, değerini yitirdi
Çamurda, Pazartesinin kirli ışığında,

Hepsi bu, bildikleri tek düş,
Şu kısıvrak yakalanmış zaman,

Gelecek zaman, iki düşün kaynaşması değil.
Gelecek zamanın işte burada ekmeği,

Taşı burada. Ekmek
Bizim ekmeğimiz olacak, taş

Yatağımız ve gece uyuyup
Sabah unutacağız,

Hayali çam ve hayali kargayı
Çaldığımız anlar dışında.

ŞAİR VE ÇEVİRİ SÜRECİ ÜZERİNE NOTLAR

Wallace Stevens anlaşılması zor şiirler yazmakla ün kazanmış bir şair. Özellikle de Amerikan şiirinde güç rastlanır isimlerden. Aslında bir çeşit lirik filozof denebilir Stevens için. En çok kafa yorduğu konuların başında da gerçeklik, gerçekliğin hayal gücüyle ilintisi, zihin, değişim ve zıt kutupların etkileşim içinde bir arada varolabilmesi geliyor . Şairin en önemli özelliklerinden biri şiirlerinde simgeleri yoğun bir biçimde kullanması. Zaten eleştirmenler de en çok bu simgeleri hakkıyla yorumlamakta güçlük çekiyorlar; çünkü her şiirinde değişik anlamlara gelebiliyor bu simgeler, durağan değil-ler. Stevens düşünce şiiri yazdığını reddetmese de, şiirinin esasen hayal gücüne ve duygulara seslendiğini söylüyor . Yine de kullandığı im-geler öyle uzun uzadıya düşünmeden anlaşılacak cinsten değil. Yorumcular Stevens'ın şiirlerinin kendileri dışında bir bilgi kaynağı kullanılarak çözümlenemeyeceğini iddia ediyorlar. Şiirlerin kendisi bir metafor olduğundan 'esas' anlama ulaşmak güç oluyor.

Stevens Pennsylvania'da doğmuş. Babası da kendisi gibi şair ama şiirleri sadece yerel gazetelerde yayınlanmış. Başarılı bir öğrenim hayatından sonra Harvard'da üç yıl İngilizce edebiyatı üzerine eğitim görmüş ve bu sırada üniversite dergilerinde yazıları ve şiirleri yayınlanmış. Mezun olduktan sonra *New York Tribune* ve *The World's Work*'te çalışmış. New York'ta hukuk fakültesini bitirdikten sonra baroyo girmiş. Elsie Moll'le evlenmiş, bir kızları olmuş. Bir çok dergide şiirler yayınlamış ve sanat çevresinden insanlarla tanışmış. Hartford'taki bir sigorta şirketine girince Hartford'a taşınmış. En önemli şiirleri 1923'ten sonra birbiri ardına yayınlanmış.

Pulitzer ödülü aldığı yıl, 1955'te ölmüş.

'Mavi Gitarlı Adam'a gelince, bazı eleştirmenlere göre otuz üç bölümlük bu uzun şiirin Stevens'in eserleri arasında önemli bir yer tutmasının asıl nedeni daha sonra yazdığı büyük şiirlerden önce bir dönüm noktası oluşu. 1937'de yayınlanmış olan bu şiir, şairin temel kaygılarının hemen hemen tümünü yansıtıyor: gerçeklikle hayal gücünün ilişkisi, ikisinin birbirini etkileyerek değişimi ve birlikte varoluşları, dünyanın merkezine oturtulmuş şairin zihninde olup bitenler. Stevens dünyada hayal gücünün olmamasının ne gibi tehlikelere yol açabileceğine dikkat çekerken dinlerden bağımsız bir mit yaratmaya çalışıyor - Tanrı mitinin yerine geçecek bir insan miti .

Stevens'a göre gerçeklik bir kaostan ibaret; üstelik bireyi de tehdit eden bir kaos bu. Dünyanın karmaşasında düzeni sağlayabilecek yegâne şey ise yine birey. Özellikle de elinde hayal gücü gibi mükemmel bir hazinesi olan şair. Ama hayal gücü de tek başına yeterli gelmiyor şaire, çünkü gerçeklik üzerinde odaklanmadıkça onun da içi boş. Böylelikle daire de tamamlanmış oluyor. Şiir malzemesini gerçeklikten alıyor ama bunun karşılığında o gerçekliği yeniden biçimlendiriyor.

Şiirin karmaşık imgeler ağında ilk göze çarpan 'mavi gitar', yani hayal gücü. 'Her şeyin esası' ise gerçekliği simgeliyor. Yedinci şiirdeyse ay hayal gücünü, güneş gerçekliği simgeliyor. Şiir boyunca hayal gücü ve gerçeklik arasında süregelen çekişme ilk başta bir çelişki gibi gözükse de en sonunda bir ortak noktaya varılıyor.

Benim 'The Man with the Blue Guitar'la tanışmam lise yıllarına dayanıyor. O zamanlar bir resim sergisinin girişinde bu şiirin birinci bölümünü görmüş ve hemen bir kenara yazmıştım. Ne Wallace Stevens'ı tanıyordum ne de kitabı-

nı bulma olasılığım vardı. Sonradan İstanbul'da Boğaziçi Üniversitesinin kütüphanesinden Stevens'in toplu şiirlerini aldım ve içinde bu şiiri bulmak beni çok mutlu etti. O zaman da beni en çok etkileyen dilindeki aşırı sadelik olmuştu. Şair fazla kelime kullanmamak için, anlamı apaçık ortaya sermemek için elinden geleni yapmış. Kendini kolayca sevdiren şiirlerden değil 'Mavi Gitarlı Adam' ; insan okurken bir türlü neyin çarpıcı geldiğini anlayamıyor. İmgelerin çok büyük bir payı olduğu tartışılmaz ama imgelerden öte başka bir şeyler var. İnsanlarda kolayca duygusal çağrışımlar yapabilecek, yönlendirici kelimelerden özenle kaçınmış Stevens. Okuyucudan gerçek bir çaba talep ediyor. Tabii çevirmenden daha da fazla. Kendisi de bunun bilincinde olduğu için durmadan yorumlamış kendi şiirlerini. Mesela şiirlerini İtalyanca'ya çeviren Poggioli'ye ayrıntılı bir açıklama göndermiş, sonra mektuplarında bazı ipuçları vermiş, yazılar yazmış. Zaten eleştirmenlerin bir çoğu da onun yaptığı yorumları kaynak olarak kullanıyor. Ama yorumları çelişkili çünkü düşünceleri değiştikçe kendi şiirlerine bakış açısı da değişiyor. Gelenekçi, kemikleşmiş bir düşünce tarzı yok; bu yüzden de öğretici şiirler yazmaktan kaçınıyor, çünkü amacı kendi fikirlerini dayatmak değil.

Anadili İngilizce olanlar için bile okunması güç olan Stevens külliyatını çevirmek fazladan bir yük bindiriyor çevirmenin üzerine. Şiir çevirisinin güçlüğü bir yana 'Mavi Gitar'ın neredeyse sıkıştırılmış denebilecek dili en büyük sorun çünkü açıklamalara yer yok. Ama kültür ve kullanım farklılıklarından dolayı çeviri hep bir parça açıklama yapmayı da gerektiriyor. Şiiri çevirirken benim en çok dikkat ettiğim konuyu mümkün olduğunca az kelime kullanmak oldu. Ama bu hedefe ulaşabildiğimi sanmıyorum. İkinci olarak da kaynak metindeki sesi bir

nebze olsun yakalamaya çalıştım. Düşünce şiirinin getirdiği en büyük zorluk her bir kelimenin vazgeçilemez oluşu. Atlamalara, değiştirmelere izin vermiyor. Bu yüzden de ister istemez belli ölçüde bir kuruluğu göze almak zorunda kalıyor insan.

Beni en çok zorlayan dört kelime 'Things as they are' oldu, daha doğrusu bu dört kelimeyle yaratılan çeşitlemeler. Şiir boyunca yinelenen bir tema bu ve sürekli aynı şekilde korunması gerekiyor. İlk başta düşündüğüm 'her şeyi olduğu gibi' karşılığı şiirin ileriki bölümlerinde hep sorun yarattı. Ben de 'her şeyin esası' demeyi tercih ettim.

Birinci bölümdeki 'shearsman' koyun kırkıcısı kelimesine Türkçe'de uygun bir karşılık bulamadım. Bizde bu işi çobanlar yapar ama çoban deyince beliren ilk imge koyunların başında kaval çalan ve onları güden birisi. Hem de gitarla hiç bağdaşmıyor. Bu kelimeyi sadece 'adam' olarak karşılamak zorunda kaldım. İkinci bölümdeyse sunulan imgeyi değiştirmeyi tercih ettim. Çünkü oradaki ekleyerek (patch) bir adam ortaya çıkarma fikri bizde pek çağrışım yapmıyor. Ama 'yontulmamış adam' deyiminden yola çıkıldığında bir heykeltraş imgesine ulaşmak mümkün. Zaten ikinci beyitte de adeta bir kahraman büstünden söz ediliyor.

Şiirin üçüncü bölümünün dördüncü beyitinde, kaynak metindeki 'hi and ho' ve 'tick it, tock it, turn it true' sözcüklerindeki sesi yakalayabilmek için 'zangır zungur' ve 'takır tukur' kelimelerini kullandım. Yine aynı nedenle dördüncü şiirin üçüncü beyitinde 'weak and strong' kelimelerini 'zayıf ve güçlü' diye çevirmek yerine, üst dizeyle uyumlu olan 'karış karış' kelimelerini tercih ettim. Bu kullanım 'her şeyleri' sözcüğünü de güçlendirdi.

Altıncı bölümdeyse temel kaygım anlamı daha iyi aktarabilmektir. İkinci beyitin ilk dizesinde,

okuduğum yorumlar uyarınca bir kaydırma yaparak 'mekânda gibi' yerine 'mekân aynı' sözcüklerini kullandım. Burada mekân gerçekliği simgeliyor ve esas önemli olan gerçekliğin ezgiye aktarılmasıyla değişen tek şeyin mekân olduğunun vurgulanması. Yine aynı bölümde farklı anlamlarda kullanılan 'final' kelimesi için bir karşılık bulmakta zorlandım. 'Nihai' kelimesi hem bir son hem de kesinlik ifade ettiği için daha uygun göründü.

Yedinci bölümde İngilizce'de de kulağa tuhaf gelen bir kullanımı aynı tuhaflikta aktarmak istediğimden 'Mutlak ve merhametli bir iyidir bu' demeyi uygun gördüm. Şiiri çevirirken en çok zorluk yaratan şeylerden biri de bağlantıları belirleme zorluğuydu. Genellikle bir beyitte başlayan bir cümle onu takip eden beyitlerde son buluyor ve bazı ara cümlelerin nereye bağlandığı güç anlaşılıyor. Bu yüzden de şiiri tek tek beyitler halinde değil de bir bütün olarak okumak lazım.

Dokuzuncu bölümde 'The maker of a thing yet to be made' dizesini aynen çevirmek mümkün olmadığından biraz yorumlayarak 'Henüz bestelenmemiş bir ezginin bestecisi' şeklinde çevirdim. Onuncu bölümde de yine bir açıklama kaygısıyla üçüncü beyitteki 'him' zamirini kaynak metindeki yüceliği de verebilmek için 'muhterem' sözcüğünü kullanarak yorumladım. Metnin atladığım tek ögesi on üçüncü beyitteki 'ay di mi' heceleri oldu çünkü bu hecelerin ne anlama geldiğini çözemedim; yorumlarda da bir açıklamaya raslamadım. Bu sesi Türkçe'ye nasıl aktarabileceğimi kestiremediğim için çevirmemeyi tercih ettim.

On beşinci bölümde, ilk dizedeki "hoard of destructions" sözlerini, yine yorumların ışığında "yıkımlar yığını" olarak çevirdim. Kaynak metinde tırnak işaretleri içinde aktarılan bu sözü Picasso'nun kendisi söylemiş. Picasso ken-

dinden önceki bütün resamların resimlerinin bir eklemeler yığını, kendisinininkilerinse bir yıkımlar yığını olduğunu söylemiş. On yedinci bölümdeki 'animal' ruhu simgelediği için ilk beyitte insanın içindeki hayvanın kalıbı olmadığını biraz açarak belirttim. On sekizinci bölümün sonundaki 'sea of ex' bir olumsuzlamalar denizi anlamına geliyor, ben de ex- ön ekine karşılık gelecek olumsuz bir ek kullanarak heceyi 'na- denizi' diye çevirdim.

Yirmi sekizinci beyitteki 'Gesu' kelimesini sözlüklerde bulamadım ama dine gönderme yapan dindışı bir sözcük olduğu yazıyordu yorumlarda, ben de beyitteki zihnün tanrının zihni olabileceğini düşünerek, şairin buna öykünmeye kalkışmadığını belirttiğini düşündüm ve kelimeyi 'Haşa' olarak çevirdim. Bu sıraladığım kaydırmalar metin içinde en çok dikkati çekenler; ama başka ufak tefek söz dizimi kaydırmalarına ya da cümle yerlerinde değişimlere de rastlamak mümkün. Bütün bunlar şiirin anlamını ya da daha ön plana çıktığı yerlerde sesi korumak için yapılmıştır.

Kaynakça

- 1- Ronald Sukenick. *Wallace Stevens: Musing the Obscure*, Londra, University of London Press Limited, 1967.
- 2- Joseph N. Riddel, *The Clairvoyant Eye*, Louisiana State University Press, Baton Rouge, 1965.
- 3- William York Tindall, *Wallace Stevens*, University of Minnesota Press, Minneapolis, 1961.

MHVI GITHRLI MDM

9 789685 630306

I s t a n b u l